UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct. Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 3. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-82999

Visual Library

VERSVS 2.

Et vinctũ adduxerunt eũ, & tradiderunt Pontio Pilato Præſidi.

QVÆSTIO I.

Cur adducunt ad Pilatum?

§.1. POntius Pilatus præſes Iudææ decennium fuit. Græcis ἡγεμὼν dicitur, quod proprium eſt belli ducum. Quod etiã Syrus retinet, dũ vocat הגמונא Hegmuna. Nec vero erat Pilatus ἐπιστάτης, ſeu ἔπαρχος duntaxat, vt ciuili imperio regeret Iudæam, verum etiam lites illi parebant, vt conſtat ex hiſtoria paſſionis, & Ioſepho l. 18. ant. c. 4. 5. 6. 7. ſucceſſit autem Valerio Grato. Cauſa, cur ad Pilatum veniant, non eadem ab omnibus traditur. Nõnulli id inuidiæ declinandæ cauſa factum aſſerunt; alij vt militari præſidio tumultus compeſceretur, ſi quis exurgeret. Iudæos enim ius gladij habuiſſe contendunt, cum Apoſtolos ceciderint, Stephanum lapidarint. Alij vero poteſtatem vitæ & necis, poſtquam in prouincia redacta eſt Iudæa, relictam illis negant. Atq; hæc ſine dubio vera eſt ſententia. Ipſi enim eadem, qua cœteri lege prouinciales erant; itaq; iudicia capitalia non exercebãt, ipſi enim profitentur, ſibi *non licere interficere quenquã.* Quod non de contumelioſa crucis morte duntaxat, ſed omni genere ſupplicij intelligendum eſt. Si enim lapidatione, gladione in eum aduertere ſua auctoritate potuiſſent, nequaquam tam ſollicite, tam dubio euentu Pilatũ interpellaſſent. Nec obſtat quod Stephanum ipſi lapidarunt, furore enim ſubito factum eſt, non legitimæ poteſtatis acceſſu. Deinde, vt ſupra dixi, Ananus ob cædes à ſe iuſſas honore fraudatus eſt. Exigua ſanè Prouincialibus poteſtas relinquebatur; Iudices, & omnia miniſteria Romana erant. Eius iura l. 7. Politicorum c. 21. expoſui. Et ex §. 11. ſatis euidenter conſtat capitis iudicia ad præſidem pertinuiſſe; cum multo minora ſine præſide non poſſent tranſigi, vt adoptio, filij emancipatio, manumiſſio ſerui. Vlp. l. 6. & ff. de officio præſidis. Deinde ſolus in homines ſuæ prouinciæ habuit poteſtatem, Maius habet imperium omnibus poſt principem, Vlpian. l. 36. ad edictum. [Quarto de omnibus cauſis, quibus vel præfectus vrbi, vel præfectus prætorio, itemque conſules & prætores cæterique Romæ cognoſcunt, correctorum, & præſidum prouinciæ eſt notio. Hermogen. l. 2. iuris Epitomarum. Recte itaq; Marcian. l. 3. inſtit. omnia prouincialia deſideria, quæ Romæ varios iudices habent, ad officium prẹſidum pertinent. Omnium itaq; negociorum ratio ad præſidem pertinet, quod notandum eſt contra eos, qui præſidum minorem, quam proconſulum poteſtatem eſſe arbitrati ſunt. Plura eius officia, l. 1. ff. l. 18. deſcribuntur. Vbi notandæ nonnullæ leges aureæ, nempe 12. Sed licet is, qui prouinciæ præeſt, omnium Romæ Magiſtratuum vice & officio fungi debeat; nõ tamen ſpectandum eſt, quid Romæ factum eſt, quam quid fieri debet. Et 13. Congruit bono & graui præſidi curare, vt pacata atque quieta prouincia ſit, quã regit, quod non difficile obtinebit, ſi ſollicite agat, vt malis hominibus prouincia careat, eoſq; conquirat: nam & ſacrilegos, latrones, plagiarios, fures conquirere debet: & prout quiſq; deliquerit in eum animaduertere: receptoreſq; eorum coercere, ſine quibus latro diutius latere non poteſt. Et 18. Plebiſcito continetur, vt ne quis præſidum munus, donum caperet: niſi eſculentum, potulentumue, quod intra dies proximos prodigatur.]

Nullo modo igitur Iudæis poteſtas fuit in ſontes aduertendi; ſed quamuis ipſi eos morte damnaſſent, ſiſtere tamen præſidi oportuit, eique probare ſententiam. Quod hoc loco Pilatus nõ facit, alioqui inſontes precio damnare, ſontes abſoluere ſolitus. De eius moribus vide Hegeſippum. l. 2. *A Tiberio miſſus eſt Pilatus in Iudæam, vir improbus atq; in exiguo ponens mendacium, circumuenit Samaritanos, vt montem, cui nomen Gadir, peterent: erat enim illis ſacratus: eo quod vellet eorum myſteria cognoſcere. Et aſcendens populum præuenit equitatu, pedeſtrique exercitu ſtrauit, affictoque crimine quod à Romanis diſcedere, & conciliabulum ſibi quærere præparaſſent. Quid enim non auderet qui etiam Chriſtum Dominum ad ſalutem humani generis aduenientem, multis & diuinis operibus profundentem in homines miſericordiæ ſuæ gratiam, nihilque aliud docentem, niſi quo primum Deo deinde imperatoribus faceret populos obedientes cruci ſuffixerit? Demenſq; qui miniſter eſſet ſacrilegi furoris, vt interficeret authorem ſalutis. Ex illo itaque Iudæorum res perditæ, ex illo exitium genti & templo maturatum excidium.* Et quæ ſequuntur *lib. de excidio Hieroſolym. 2. cap. 5.* Huic igitur improbiſſimo homini ſiſtitur Deus homo, Dei filius. Nemo miretur plerũque pios & fidos Dei ſeruos eſſe in poteſtate impiorum, & duro dominatu premi.

VERSVS 3.4.

Tunc videns Iudas, qui eũ tradidit, quod damnatus eſſet, pœnitentiã ductus retulit triginta argenteos principibus ſacerdotum & ſenioribus, dicẽs: Peccaui tradens ſanguinem iuſtum. At illi dixerunt. Quid ad nos? Tu videris.

QVÆSTIO I.

Qualis Iudæ fuerit pœnitentia?

§.1. T*Vnc videns Iudas quod damnatus eſſet, pœnitentia ductus eſt.* Additur παραδιδοὺς; in quodam libro Beza ait eſſe παραδοὺς, at omnes, & vetuſtiſſimus Molſemenſis habet παραδιδοὺς, qui eum tradidit. Syrus eodem modo.

Pœnitentia ductus eſt, μεταμεληθεὶς, & quidem ſeria. Horrore enim ſceleris perculſus eſt, ideo & factum eſſe doluit, & precium peccati abominatus, retulit triginta argenteos, vt apud conſortes flagitij fidem veri doloris inueniret, eoſque ſuo exemplo ad impia conſilia mutanda impelleret. *Vere Iudas doluit.*

Deinde peccaſſe ſe fatetur, & graui teſtimonio ſacerdotes admonet, quem tradiderit, quemque ipſi damnant, eſſe αἷμα ἀθῷον, ſanguinem iuſtum, in quo nulla ſit culpa, cui nulla θωὴ pœna debeatur. Cum recipere argenteos nollent Iudæi, ipſe eos in templum abiecit. Hactenus quidem rectè; nam dolere, delictũ fateri, referre ſceleris mercedem, in laude ponendum eſt. Adeo vt commentar. Hieronym. hinc probet, non eſſe vllius per ſe malam naturam, cum Iudas peſſimo præditus ingenio bona illa præſtiterit. Verum quia ſpe & caritate deſtitutus erat, dolore ſuo in deſperationem & rabiem actus, laqueo ſe ſuſpendit. Rectè Theophyl. ἐν ὑστεροβολίᾳ γίνεται ὁ Ἰούδας. καὶ μεταμέλεται μὲν, οὐ καλῶς δέ. τὸ μὲν γὰρ ἑαυτοῦ καταγνῶναι, καλόν. τὸ δὲ ἀπάγξασθαι, δαιμονιῶδες. οὐ φέρων γὰρ τοὺς ἐς ὕστερον ὀνειδισμοὺς, ὑπεξάγει ἑαυτὸν τοῦ βίου, δέον δακρῦσαι καὶ ἐξιλεώσασθαι τὸν προδοθέντα. *In reſipiſcentia verſatur & pœnitet, non recte vero. Ea quæ ad ipſum pertinent cognoſcere pulchrum eſt, ſuſpendi vero diabolicum. Contumeliam enim in poſterum non ferens vitam abiecit, cum oporteret deflere & propitiare proditum.* *Iudæ pœnitentia ſine ſpe.*

§. 2. Pœnitentia igitur Iudæ, fide, ſpe, caritate deſtituta, naturali facti impij horrore agitata in deſperationem miſerum præcipitat. Cum enim non crederet in D. i miſericordiam, nec ſperaret, nec amore Domini ſui moueretur, nihil iuuit peccatorẽ non vera pœnitentia. Boni initia habuit, ad metam non peruenit. Malum deſerere ſtuduit, ad bonum ſe non conuertit. Lucis ea portione donatus eſt, vt peccatum agnoſceret, ſed ea vſus non eſt, vt ſe conuerteret. Quare etiam hoc loco apparet, hominem deteſtabilem poſt proditionem gratiam accepiſſe, qua pœnitentiam agere, & ad Dominum proditum ſe conuertere, ac veniam impetrare potuiſſe, ſufficiens enim illi gratia collata eſt. Errant igitur, qui conuerti potuiſſe negant, aut exitiũ eius in Deum conferunt. Bullingerus recte hoc loco iudicat: & prolixe contra ſuos ſcribit. [Vnde non eſt quod hic Iudam excuſemus, omnem perditionis culpam reijciamus in Deum, qui non traxerit Iudam, aut vllam ei gratiam conceſſerit. Habuit hic proculdubio talentum ſuum, commotus eſt animus eius pœnitentia, verum non negotiabatur fideliter tanquam frugi ſeruus, ſuperante in ipſo bonum illum ſpiritum malitioſa impietate & contemptu verbi veritatis. Petrus ceu frugi ſeruus ſimul atq; ſenſiſſet Spiritus impulſum mox verbi Dei recordatur, Iudas ne ſemel quidem vllam Dei promiſſionem aut vllum Chriſti ſui verbum de remiſſione peccatorum reuocat in memoriam, ſed deſperans protinus de miſericordia Domini proxima recurrit ad laqueum: ideò verò pœnitentia eius non fuit efficax. Exceperat cor eius ſemen Dei bonũ, Domino ipſo in cor eius bonum ſeminante ſemen, ſed quia malus ille, ſemen quoque ſuum ſeminauit, quod felicius enaſcens culmum boni ſeminis oppreſſit, lolium germinauit, triticum nuſquam apparuit. Vide ergo quis culpam perditionis gerat, iuſtiſſimuſne Dominus an Iudas iniuſtiſſimus: qui verbum Dei, quod pridie & antea frequentiſſime iudiciorũ Dei ſecurus, tanta contumacia contempſit, quanta ſibi fide ab ipſo Domino proponebatur. Non ignorabat quid faceret miſer, nec omni carebat lumine, ſed malitioſus plus dilexit tenebras quam lucem, vnde meritò perit nunc in tenebris. Quiſquis.n. per omnem vitam ſuam nunquam magni fecit verbum Dei, nec vnquam conceſſa ſibi Dei dona excitare voluit, ſed deſideria huius ſæculi perpetuo admiratus eſt, & carnem ſuam nutriuit, difficulter ſub finem vitæ reſipiſcit verè. Tametſi .n. benignus Dominus ſub finem vitæ iſtius redeat tãdem, ac pro immenſa bonitate ſua Spiritu ſuo ſancto attingat cor eius, excitans ad pœnitentiam, iamq; iſte quoq; pœnitere incipiat: ſimul tamen recurrit cõſueta inueterataq; impietas, & ſcintillam illã Dei in cor ſuſceptam exſtinguit, bonum ſemen ſuffocat, efficitq; ne opus cœptũ per dominum abſoluatur, atq; ſic pereat homo oppreſſus in peccatis ſuis. Id quod Iudæ omnino in præſenti vſu venit, cuius pœnitẽtia his proceſſit gradibus, pœnitet, dolet, confitetur peccatum diſerte dicens, Peccaui prodens ſanguinem innoxiũ: damnat ergo & execratur peccatũ, prætereà ſanguinis pretiũ reſtituit, imo & cum indignatione quadã proijcit ad pedes ſacerdotũ in terram, quaſi dicat, Maledicta ſit pecunia illa, pro qua dominum meum vendidi: ſed & diſcedit ab impijs ſacerdotibus, ſicut & Petrus exceſſerat ex atrio Pontificis: verum ille per deſperationem proxima feſtinat ad laqueum, hic ſe melioribus rebus in certa ſpe miſericordiæ Dei conſeruabat. Itaq; nihil profuerunt Iudæ omnia illa pœnitentiæ opera quæ præceſſerant. Caruerunt enim clauo, caruerunt fide in Dominum Ieſum iuſtificatrice, caruerunt ſpe, de qua dixit Apoſtolus, ſpe ſaluati eſtis.]

Gratiam ſufficientẽ habuit.

Hæc Bullingeriana omnia falſa ſunt, ſi negatum eſt miſero donum, quo poſſet conuerti. Adfuit illi donũ quo poterat cõuerti, ſed illud reſpuit, & noluit. Theophylacti mira eſt ſententia. *Διὸ ϰ̀ ἀπήγξατο ἵνα προλάβῃ τὸν ἰησῦν ἐν τῷ ᾅδῃ, ϰ̀ ἱκετεύσας σωτηρίας τεύξηται. Quapropter & ſuſpendit ſe, vt anteuerteret Ieſum in inferno, & orans ſalutem conſequeretur.* Non eſt credibile eũ, qui hactenus Chriſto non crediderat, nunc credere cœpiſſe, aut ita erraſſe, vt putarit mortuo dandam veniã peccati mortalis in quo moriebatur, aut quod moriendo, ſui parricidio committebat.

§. 3. Non tamen ſequitur malum eſſe timorem, vt Lutherus art. 6. in illis, qui à Leone 10. damnati ſunt. Nam timor initium eſt conuerſionis. Iſa. 26. Eccleſ. 1. Matth. 3. Luc. 12. Act. 24. Trid. Seſſ. 6. can. 8. Cypr. ſer. 4. de Moralit. Amb. ſerm. 15. ſuper Pſal. 118. Baſilius in Pſal. 33. Greg. hom. 54. in Euangel. Non eſt perfectus quidem timor, hæc eſt caritatis prærogatiua, vt Auguſtin. tract. 9. in Epiſt. Ioan. exponit. Ideo timorem foris mittat caritas perfecta. Quamuis melius hoc de mundano timore idẽ Auguſtinus interpretatur tract. 92. in Euang. Ioan. Grauis enim ille timor eſt, & perniicioſus ſeruitutem Dei vt duram, & aſperam refugiens. Habuit hoc ille à Magiſtro ſuo Ambroſ. Epiſt. 74. Iudæ & Impiorum tamen ideo timor ad deſperationem eos adduxit, quia carnalis erat, ſolo pœnarum vel temporalium, vel gehennæ metu crimen fugiens, aut deteſtans, alioqui ſi abſq; eo foret, diligens atque inhærens, quem timorem Scholaſtici ſeruilem ſeruiliter vocant, cum tota voluntate in flagitia feruntur effrenes, abſtinent tamen inuiti, dum ante oculos ſupplicia intuentur. Tales cum timore faciunt preceptũ, aliter, quam debẽt faciunt. Sic Auguſtinus contra duas Epiſt. Pel. l. 3. c. 4. *Qui ex cupiditate terrena, metuque carnali, præceptum facit, procul dubio inuitus facit, ac per hoc ex animo non facit. Mauult enim omnino non facere ſi ſecundum ea, quæ cupit, & metuit, permittatur impune. Ac per hoc in voluntate intus eſt reus, vbi ipſe, qui præcipit, inſpicit Deus.* Itaq; *πᾶν τὸ ἀναγκαῖον ἀνιαρὸν ἔφυ: omne neceſſarium natura eſt moleſtum*, & facienti homini, & cui præſtatur officiũ, Deo. Non enim tam facinora diſplicent, quam eorũ ignominia, pœnæ, ſcelera. Sic Iudas Pilatus, Herodes, alijq; poſt ingentia atq; immania facta manus ſibi inferunt, vt contumelijs & calamitatibus ſe eximant, non quia peccata ſua odêre, ſed quod eorum fructu, ſcilicet opibus, & honore frui non poſſint. Itaque eorum triſtitia Deo non placet, etſi enim manum continet, animum nõ coercet, imo magis, magiſq; incitat. Nec vllus etiam in ſacerdotibus pietatis eſt ſenſus; Tu inquiunt, *videris? Quid ad nos?* אנת ידע אנת *Anth iadagh anth. Tute ipſe videris.* Noſtro nos arbitrio vtemur. Nec iuſtum eſſe negant, nec parſuros innocenti pollicentur.

VERSVS 5.

Et proiectis argenteis in templo, receſsit: & abiens laqueo ſe ſuſpendit.

QVÆSTIO I.

Quo leto perierit Iudas?

§. 1. PEruerſa Iudam pœnitentia deduxit ad interitũ. Non enim amore iuſtitiæ, aut odio ſceleris mœſtus eſt, cuperet enim peccare perſeueranter, vt expoſui. Quocirca iniuriam Catholicis Caluinus irrogat, dum eorum pœnitẽtiam calumniatur, & negat eos contritionẽ, oris confeſſionem cæteraq; credere.

Hoc ſi vel vno in ſcriptore Caluinus legiſſet poſſet excuſari, aut ſi verba aliqua, ex quib. veri aliqua ſimilitudine deduci poſſe videretur, adferret, minus impudens videretur. Nunc vero cum omnes Catholicorum Catechiſmi, conciones, diſputationes requirant

cordis